

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

RYB.ps.0211.1.2024

Wytyczne

dotyczące realizacji zasad horyzontalnych

w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027

Warszawa, 14 marca 2024 r.

Fundusze Europejskie
dla Rybactwa

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Podstawa prawna:

Wytyczne zostały wydane na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 1273).

Obowiązywanie wytycznych:

Wytyczne obowiązują od dnia ich podania przez ministra właściwego do spraw rybołówstwa do publicznej wiadomości na stronie internetowej programu <https://www.rybactwo.gov.pl> w zakładce Prawo i dokumenty.

Wytyczne zastępują dotychczasowe wytyczne Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2023 r. dotyczące realizacji zasad horyzontalnych w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa, opublikowane na stronie internetowej programu <https://www.rybactwo.gov.pl>, w zakładce Prawo i dokumenty.

Spis treści:

Rozdział I. Wykaz skrótów.	4
Rozdział II. Podstawy prawne.	6
Podrozdział II.1. Unijne akty prawne i dokumenty.	6
Podrozdział II.2. Krajowe akty prawne i dokumenty.	7
Rozdział III. Cel wytycznych.	8
Rozdział IV. Zasady horyzontalne i horyzontalne warunki podstawowe.	8
Podrozdział IV.1. Zasada równości kobiet i mężczyzn.	9
Podrozdział IV.2. Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.	9
Podrozdział IV.3. Zasada zrównoważonego rozwoju.	9
Podrozdział IV.4. Zasada „nie czyn poważny szkód” (DNSH).	10
Podrozdział IV.5. KPP.	10
Podrozdział IV.6. KPON.	10
Rozdział V. Zgodność operacji realizowanych w ramach programu z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi, w tym KPP i KPON.	11
Podrozdział V.1. Program.	11
Podrozdział V.2. Komitet Monitorujący program.	12
Podrozdział V.3. Rzecznik programu.	13
Podrozdział V.4. WoD i przyznanie pomocy.	14
Podrozdział V.5. Realizacja operacji i obowiązki beneficjentów.	15
Podrozdział V.6. Kontrola.	16
Podrozdział V.7. Ewaluacja.	17
Rozdział VI. Nieprawidłowości w zakresie realizacji operacji w odniesieniu do zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych oraz dokonywanie pomniejszych kwoty pomocy.	17
Załącznik nr 1 do wytycznych – Standardy dostępności w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027.	18
Załącznik nr 2 do wytycznych – Procedura zgłaszania podejrzeń o niezgodności w zakresie KPP i KPON.	18
Załącznik nr 3 do wytycznych – Tabela – Wykaz i wielkość pomniejszych kwoty przyznanej/wypłaconej pomocy na realizację operacji w związku z niewypełnieniem lub nieprawidłowym wypełnieniem przez beneficjenta zobowiązań w zakresie realizacji	

operacji zgodnie z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi.....	18
--	----

Rozdział I. Wykaz skrótów.

beneficjent – beneficjent w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy EFMRA realizujący operację na podstawie umowy o dofinansowanie;

EFMRA – Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury;

grantobiorca – podmiot w rozumieniu art. 2 pkt 2 ustawy EFMRA;

IA – Szef Krajowej Administracji Skarbowej, będący zgodnie z art. 7 ustawy EFMRA instytucją audytową programu;

IP – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, będąca zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy EFMRA instytucją pośredniczącą programu;

IZ – minister właściwy do spraw rybołówstwa, będący zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy EFMRA instytucją zarządzającą programem;

KE – Komisja Europejska;

KPP – Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, str. 391);

KPON – Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych sporządzona w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.);

operacja – operacja w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy EFMRA realizowana w ramach programu;

program – program Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027;

RLGD – Rybacka Lokalna Grupa Działania, o której mowa w art. 1 pkt 3 ustawy EFMRA;

rozporządzenie ogólne – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159, z późn. zm.);

ustawa EFMRA – ustawa z dnia 26 maja 2023 r. o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury na lata 2021–2027 (Dz. U. poz. 1273);

UoD – umowa o dofinansowanie, o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy EFMRA, na podstawie której przyznawana jest pomoc na realizację operacji w ramach programu;

WoD - wniosek o dofinansowanie, o którym mowa w art. 15 ustawy EFMRA;

WoP – wniosek o płatność, o którym mowa w art. 23 ustawy EFMRA;

wnioskodawca – podmiot, który złożył wniosek o dofinansowanie, o którym mowa w art. 15 ustawy EFMRA.

Rozdział II. Podstawy prawne.

Podrozdział II.1. Unijne akty prawne i dokumenty.

- 1) Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, str.47, z późn. zm.);
- 2) Traktat o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202 z 07.06.2016, str. 1);
- 3) KPP;
- 4) KPON;
- 5) Europejski Filar Praw Socjalnych
(<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1226&langId=pl>);
- 6) rozporządzenie ogólne;
- 7) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniający rozporządzenie (UE) 2017/1004 (Dz. Urz. UE L 247 z 13.07.2021, str.1);
- 8) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 5 marca 2020 r. – Unia równości: Strategia na rzecz równouprawnienia płci 2020-2025 (COM(2020) 152 final)
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>);
- 9) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów z dnia 3 marca 2021 – Unia równości” Strategia na rzecz praw osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030 (COM(2021) 101 final)
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0101>);
- 10) Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Unia równości: strategia na rzecz równości osób LGBTIQ na lata 2020-2025 (COM(2020) 698)
(<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A52020DC0698>);
- 11) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (Dz. Urz. UE L 151 z 07.06.2019, str. 70);
- 12) Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju, przyjęta przez ONZ w 2015 r.
(https://sdg.gov.pl/o_sdg/).

Podrozdział II.2. Krajowe akty prawne i dokumenty.

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.);
- 2) Ustawa EFMRA;
- 3) Krajowy Program działań na rzecz równego traktowania na lata 2022-2030 przyjęty uchwałą nr 113 Rady Ministrów z dnia 24 maja 2022 r. (M.P. poz. 640);
- 4) Umowa Partnerstwa dla realizacji polityki spójności na lata 2021-2027 w Polsce (<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/czym-jest-umowa-partnerstwa/>);
- 5) Uchwała Komitetu Monitorującego program „Fundusze Europejskie dla Rybactwa” na lata 2021-2027 Nr 19/2023 z dnia 11 sierpnia 2023 r. w sprawie zatwierdzenia kryteriów oceny spełnienia warunków horyzontalnych: Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz wspieraniu zrównoważonego rozwoju w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa (<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/uchwaly-komitetu-monitorujacego-program-fundusze-europejskie-dla-rybactwa/>);
- 6) Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. z 2023 r. poz. 82, z późn. zm.), zwana dalej „ustawą o dostępności cyfrowej”;
- 7) Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2002 r. poz. 2240), zwana dalej „ustawą o zapewnieniu dostępności”;
- 8) Rządowy Program Dostępności Plus 2018-2025 przyjęty uchwałą Rady Ministrów nr 102 z dnia 17 lipca 2018 r. (RM-111-89-18) (<https://www.gov.pl/web/popcwsparcie/czym-jest-program-dostepnosc-plus-2018-2025/>);
- 9) Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta uchwałą nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 (M.P. poz. 218);
- 10) Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2022 r. poz. 2556);
- 11) Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625);
- 12) Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r. poz. 1336).

Rozdział III. Cel wytycznych.

1. Celem niniejszych wytycznych jest zapewnienie zgodności operacji realizowanych w ramach programu z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi, w tym z KPP i KPON.
2. Spełnienie zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych, zgodnie z art. 9 oraz załącznikiem III do rozporządzenia ogólnego, ma charakter ciągły i zgodnie z postanowieniami Umowy Partnerstwa jest zapewniane w trakcie trwania całej perspektywy finansowej.
3. Obowiązek przestrzegania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych, w tym postanowień KPP i KPON dotyczy wszystkich operacji realizowanych w ramach programu.
4. Instytucje realizujące program (m. in. IA, IP, IZ) mają obowiązek przestrzegania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych, w tym KPP i KPON na każdym etapie jego realizacji, czyli podczas przygotowywania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości, ewaluacji, informacji i promocji oraz kontroli programu.
5. Obowiązek przestrzegania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych, w tym KPP i KPON dotyczy również wszystkich beneficjentów programu w ramach realizowanych przez nich operacji oraz w okresie trwałości operacji.

Rozdział IV. Zasady horyzontalne i horyzontalne warunki podstawowe.

1. Każda operacja realizowana z udziałem funduszy europejskich musi być zgodna z tzw. politykami horyzontalnymi UE. Polityki lub inaczej zasady horyzontalne to priorytetowe kierunki rozwoju społecznego i gospodarczego UE.
2. Zgodnie z postanowieniami Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, instytucje programu oraz beneficjenci realizujący operacje w ramach programu, zobowiązani są przestrzegać zasad horyzontalnych, do których należą:
 - 1) zasady równościowe, a wśród nich:
 - a) zasada równości kobiet i mężczyzn,
 - b) zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
 - 2) zasada zrównoważonego rozwoju i zasada „nie czyń poważnych szkód” (ang.: *DNSH - Do Not Significant Harm*).
3. Ponadto, zgodnie z załącznikiem III do rozporządzenia ogólnego, instytucje programu oraz beneficjenci realizujący operacje w ramach programu, zobowiązani są przestrzegać KPP oraz KPON, które są horyzontalnymi warunkami podstawowymi, przez cały okres programowania.

Podrozdział IV.1. Zasada równości kobiet i mężczyzn.

Zasada równości kobiet i mężczyzn ma na celu przełamanie nierówności i ograniczania jednej z płci, najczęściej kobiet, które są utrwalane społecznie i kulturowo. Przełamanie tych barier pozwoli na osiągnięcie rzeczywistej i faktycznej równości szans obu płci. Równość ta może dotyczyć obszarów wsparcia (np. zatrudnienia, wynagrodzenia, integracji społecznej, dostępności do usług), ale również zasięgu jego oddziaływania odnoszącego się do przestrzeni (np. kraju, regionu, przedsiębiorstwa, instytucji). Realizacja zasady polega na wdrożeniu działań mających na celu osiągnięcie stanu, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz równy dostęp do zasobów, takich jak środki finansowe i szanse rozwoju, z których mogą korzystać.

Podrozdział IV.2. Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, ma na celu dostosowanie różnych produktów i usług dla wszystkich odbiorców, w tym osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności (np. w tworzeniu i dostosowaniu budynków, tak aby nie posiadały one barier architektonicznych, możliwości dostępu do informacji i publikacji, w tym również szkoleń osób z niepełnosprawnościami wzroku czy słuchu). Realizacja zasady polega na wdrożeniu działań umożliwiających wszystkim osobom sprawiedliwe i pełne uczestnictwo we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach, bez względu na ich płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Podrozdział IV.3. Zasada zrównoważonego rozwoju.

Zasada zrównoważonego rozwoju oznacza, że rozwój gospodarczy UE nie może się odbywać kosztem środowiska naturalnego. Korzystając z zasobów przyrody, należy więc brać pod uwagę potrzeby przyszłych pokoleń. Wszelkie działania powinny być realizowane z uwzględnieniem konieczności zachowania różnorodności biologicznej, zrównoważonego podejścia do użytkowania zasobów naturalnych, przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego oraz wymogów ochrony obszarów cennych przyrodniczo. Ideę zrównoważonego rozwoju trafnie oddaje zdanie z Raportu Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju z 1987 r. *zrównoważony rozwój to taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie.*

Zasada zrównoważonego rozwoju realizowana jest w ramach **Kryteriów 6R**: odmów (refuse), ogranicz (reduce), używaj ponownie (reuse), naprawiaj (recover), oddaj do recyklingu (recycle), zastanów się co możesz zrobić lepiej (rethink).

Podrozdział IV.4. Zasada „nie czyn poważny szkód” (DNSH).

Zasada „nie czyn poważnych szkód” lub „DNSH” oznacza niewspieranie oraz nieprowadzenie działalności gospodarczej, która powoduje znaczące szkody w środowisku. Zasada ta leży u podstaw systemu klasyfikacji zrównoważonej działalności gospodarczej. W aktach prawnych UE zdefiniowano sześć celów środowiskowych, na które należy zwracać uwagę przy realizacji inwestycji zrównoważonych pod względem środowiskowym. Są to:

- 1) łagodzenie zmian klimatu;
- 2) adaptacja do zmian klimatu;
- 3) zrównoważone wykorzystanie i ochrona zasobów wodnych i morskich;
- 4) gospodarka o obiegu zamkniętym;
- 5) zapobieganie zanieczyszczeniu i jego kontrola;
- 6) ochrona i odtwarzanie bioróżnorodności i ekosystemów.

Podrozdział IV.5. KPP.

KPP to akt potwierdzający poszanowanie podstawowych praw, których zarówno Unia Europejska, jak i państwa członkowskie muszą przestrzegać przy wdrażaniu prawa UE. Jest to prawnie wiążący dokument, przyjęty w celu wyraźnego uznania i podkreślenia roli praw podstawowych w porządku prawnym Unii Europejskiej. Prawa podstawowe, a wśród nich tak istotne prawa podstawowe jak: godność, wolność, równość, solidarność, prawa obywatelskie, prawo do sądu są prawami i wolnościami przysługującym każdej osobie w Unii Europejskiej.

Podrozdział IV.6. KPON.

KPON jest umową międzynarodową, która została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych w 2006 r. i dwa lata później weszła w życie. Stroną KPON jest Unia Europejska, Polska ratyfikowała KPON w 2021 r. KPON jest pierwszym międzynarodowym aktem prawnym o zasięgu światowym, który w sposób całościowy odnosi się do sytuacji osób z niepełnosprawnościami na tle praw i wolności człowieka. Zasadniczym celem KPON jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby z niepełnosprawnościami.

W celu wypełnienia zobowiązań KPON w ramach programu, zostały opracowane **Standardy dostępności w ramach programu Fundusze Europejskie dla**

Rybactwa na lata 2021-2027¹, zwane dalej „standardami dostępności w ramach programu”, stanowiące załącznik nr 1 do niniejszych wytycznych.

Standardy dostępności w ramach programu to zestaw jakościowych, funkcjonalnych i technicznych wymagań w stosunku do operacji realizowanych w ramach programu, które mają zapewnić osobom z niepełnosprawnościami i innym dysfunkcjami możliwość ubiegania się o pomoc finansową na realizację operacji w ramach programu oraz korzystania z efektów realizacji operacji. Standardy dostępności w ramach programu obejmują standardy:

- szkoleniowy,
- informacyjno-promocyjny,
- cyfrowy,
- architektoniczny.

Ponadto, KPON wprowadza pojęcie tzw. **projektowania uniwersalnego** będącego kluczowym instrumentem idei dostępności.

Projektowanie uniwersalne zakłada takie zastosowanie rozwiązań, które są użyteczne dla wszystkich ludzi w jak najszerszym zakresie, bez potrzeby specjalnej adaptacji lub dostosowań. A zatem, infrastruktura, produkty i usługi powinny być zaprojektowane i zrealizowane z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami, służyć wszystkim użytkownikom i likwidować lub ograniczać wszelkie bariery, również takie na które napotykają osoby bez niepełnosprawności (np. cudzoziemcy, osoby starsze, kobiety w ciąży itp.).

Rozdział V. Zgodność operacji realizowanych w ramach programu z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi, w tym KPP i KPON.

Podrozdział V.1. Program.

1. Program jest programem ukierunkowanym na wsparcie sektora rybołówstwa i akwakultury ze środków EFMRA. Z tego powodu pomoc udzielana w ramach programu jest skierowana do podmiotów gospodarczych tego sektora, będących skonkretyzowanym typem beneficjentów, m.in.: właścicieli lub armatorów statków rybackich, rybaków, hodowców ryb, organizacji rybackich lub związanych z sektorem szkół, uczelni czy instytutów badawczych.

¹ W celu zachowania spójności z pozostałymi programami współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej, **Standardy dostępności w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027**, przygotowano na podstawie *Standardów dostępności dla polityki spójności 2021-2027*, stanowiących załącznik nr 2 do *Wytycznych dotyczących realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027*, opracowanych przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej, opublikowanych na stronie www.funduszeeuropeskie.gov.pl.

2. Pomoc w ramach programu jest przyznawana z poszanowaniem zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych, a więc jest zgodna z KPP i KPON.
3. Instytucje programu, na każdym etapie jego realizacji - programowania, wdrażania, monitorowania, sprawozdawczości, ewaluacji, informacji i promocji oraz kontroli - są zobowiązane do stosowania zasad horyzontalnych i horyzontalnych warunków podstawowych zgodności z KPP i KPON.
4. Beneficjenci programu są zobowiązani do stosowania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych zgodności z KPP i KPON na każdym etapie realizacji operacji lub w okresie trwałości operacji.
5. Beneficjenci programu są zobowiązani do stosowania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych zgodności z KPP i KPON również wobec uczestników operacji.

Podrozdział V.2. Komitet Monitorujący program.

1. Poszanowanie zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych w ramach programu wyraża się poprzez zapewnienie, by w składzie Komitetu Monitorującego program, a przez to w jego pracach, znaleźli się przedstawiciele środowisk - organizacji pozarządowych, działających na rzecz przestrzegania zasad horyzontalnych. Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 21 *zarządzenia nr 1 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 stycznia 2023 r. w sprawie powołania Komitetu Monitorującego program „Fundusze Europejskie dla Rybactwa” na lata 2021–2027* (Dz. Urz. Min. Rol. i Roz. Wsi poz. 1 i 17), w skład Komitetu Monitorującego program wchodzi m. in. przedstawiciele organizacji pozarządowych działających na rzecz: promowania włączenia społecznego, osób niepełnosprawnych, równego traktowania czy ochrony środowiska.
2. Komitet Monitorujący program, w celu zapewnienia stosowania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych zgodności z KPP i KPON do wszystkich działań realizowanych w ramach programu, podjął w dniu 11 sierpnia 2023 r. uchwałę Nr 19/2023 *w sprawie zatwierdzenia kryteriów oceny spełnienia warunków horyzontalnych: Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz wspierania zrównoważonego rozwoju w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa*, na mocy której zostały przyjęte następujące kryteria oceny operacji w zakresie spełnienia zasad horyzontalnych:
 - 1) operacja jest zgodna z Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej z dnia 26 października 2012 r. (Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, str. 391), w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji i zakresu operacji – ocena tego kryterium jest wyrażana poprzez zgodność operacji z KPP lub brak zgodności operacji z KPP;

- 2) operacja jest zgodna z Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169, z późn. zm.), w zakresie odnoszącym się do sposobu realizacji, zakresu operacji i wnioskodawcy – ocena tego kryterium wyrażana jej poprzez zgodność operacji z KPON lub brak zgodności operacji z KPON;
- 3) operacja jest zgodna z celami wspierania zrównoważonego rozwoju – ocena tego kryterium wyrażana jej poprzez zgodność operacji z celami wspierania zrównoważonego rozwoju lub brak zgodności operacji z tymi celami.

Zgodność operacji z KPP, KPON czy celami wspierania zrównoważonego rozwoju należy rozumieć jako brak sprzeczności pomiędzy zapisami zawartymi w WoD a wymogami KPP, KPON czy celami zrównoważonego rozwoju lub stwierdzenie, że wymagania te są neutralne wobec zakresu i zawartości operacji (rozumianych jako zakres przedmiotowy i podmiotowy operacji - wnioskodawca, sposób realizacji i cel operacji, uczestnicy, na których oddziałuje operacja).

Zgodnie z treścią podjętej przez Komitet Monitorujący uchwały, pomoc w ramach programu może zostać przyznana na realizację operacji, która jest zgodna z KPP lub KPON lub celami wspierania zrównoważonego rozwoju.

Podrozdział V.3. Rzecznik programu.

1. Zgodnie z art. 8 ustawy EFMRA, IZ wyznacza spośród pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw rybołówstwa rzecznika programu, który realizuje zadania w zakresie zapewnienia w procesie realizacji programu poszanowania praw podstawowych oraz praw osób z niepełnosprawnościami, w szczególności przez:
 - 1) przyjmowanie i analizowanie zgłoszeń dotyczących utrudnień i propozycji usprawnień w zakresie realizacji programu;
 - 2) udzielanie wyjaśnień w zakresie zgłoszeń, o których mowa w pkt 1;
 - 3) realizowanie funkcji mediacyjnej w kontaktach podmiotu przekazującego zgłoszenie, o którym mowa w pkt 1, z IZ;
 - 4) dokonywanie w tym zakresie przeglądów procedur stosowanych w ramach programu i przekazywanie IZ propozycji usprawnień.
2. Rzecznik programu sporządza, w terminie do dnia 31 marca, roczny raport ze swojej działalności za poprzedni rok i przedkłada go IZ, która zamieszcza ten raport na stronie internetowej programu <https://www.rybactwo.gov.pl>.
3. Z rzecznikiem programu można się kontaktować pod adresem: rzecznikfer@minrol.gov.pl.
4. Procedura zgłaszania naruszeń w zakresie KPP i KPON została określona w załączniku 2 do niniejszych wytycznych oraz umieszczona na stronie internetowej www.rybactwo.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/prawo-i-

Podrozdział V.4. WoD i przyznanie pomocy.

1. Wzór WoD jest przygotowywany zgodnie z kryteriami wyboru operacji w zakresie spełnienia zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych, przyjętymi przez Komitet Monitorujący program uchwałą, o której mowa w ust. 2 podrozdziału V.2. *Komitet Monitorujący program*. W zatwierdzonym przez IZ wzorze WoD znajduje się pole, w którym wnioskodawca:
 - 1) oświadcza czy operacja jest zgodna / nie jest zgodna z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi, albo operacja jest neutralna wobec tych zasad;
 - 2) uzasadnia oświadczenia, o których mowa w pkt 1.
2. Wnioskodawca, ubiegając się o przyznanie pomocy w ramach programu, oświadcza we WoD czy operacja jest zgodna/nie jest zgodna z:
 - 1) KPP;
 - 2) KPON;
 - 3) zasadami zrównoważonego rozwoju; oraz
 - 4) uzasadnia złożone oświadczenia, o których mowa w pkt 1-3 poprzez przedstawienie opisu zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi w ramach planowanej operacji.
3. Za zgodność planowanej operacji z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi można uznać wskazanie przez wnioskodawcę we WoD oświadczenia wraz z uzasadnieniem, że planowana operacja jest zgodna z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi albo wskazanie neutralnego charakteru (neutralności) operacji wobec tych zasad i warunków.
4. Neutralność operacji wobec zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych może mieć miejsce w sytuacji, gdy produkt, usługa, rezultat uzyskane w ramach realizacji operacji nie mają bezpośrednich odbiorców, użytkowników/użytkowniczek (np. instalacje elektryczne, automatyczne linie produkcyjne, zbiorniki retencyjne, nowe lub usprawnione procesy technologiczne, niektóre wydatki z pomocy technicznej).
5. IZ/IP – w przypadku priorytetu 5. Pomoc Techniczna programu albo IP – w przypadku pozostałych priorytetów programu, o których mowa w art. 3 ustawy EFMRA dokonuje oceny WoD w zakresie zgodności operacji z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi, biorąc pod uwagę oświadczenia wnioskodawcy, o których mowa w ust. 2, wraz z przedstawionym przez niego uzasadnieniem.
6. W przypadku braku potwierdzenia zgodności operacji z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi, pomoc nie zostanie przyznana.

7. Wzory UoD zawierają zobowiązania dotyczące stosowania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych oraz niniejszych wytycznych, ich wersji lub zmian w okresie realizacji operacji oraz w okresie trwałości operacji, a także postanowienia dotyczące pomniejszeń w związku z niestosowaniem się do niniejszych wytycznych.
8. RLGD, jako beneficjent programu, jest zobowiązana wypełnić obowiązki w zakresie stosowania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych. RLGD przygotowując umowę z grantobiorcą powinna więc zawrzeć odpowiednie postanowienia, o których mowa w ust. 7.

Podrozdział V.5. Realizacja operacji i obowiązki beneficjentów.

1. Beneficjenci, w ramach obowiązku przestrzegania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych, w tym KPP, KPON na każdym etapie realizacji operacji oraz w okresie trwałości operacji, obowiązani są przestrzegać **Standardów dostępności w ramach programu**, o ile charakter operacji wymaga ich stosowania.
2. W ramach zgodności realizowanej operacji z zasadą zrównoważonego rozwoju, beneficjenci są zobowiązani zapewnić, by realizowana operacja spełniała co najmniej jedno z *kryteriów 6R*, o których mowa w rozdziale w sekcji opisującej zasadę zrównoważonego rozwoju. Jeśli operacja nie może być zrealizowana z co najmniej jednym kryterium 6R, powinna ona wykazywać pozytywne aspekty środowiskowe, inne niż objęte kryteriami 6R, albo ze względu na swój charakter, operacja powinna być neutralna wobec tych zasad.
3. Nie można uznać, że dana operacja realizowana w ramach programu jest zgodna z *kryteriami 6R*, gdy:
 - 1) dana działalność wyrządza poważne szkody łagodzeniu zmian klimatu, jeżeli prowadzi do znaczących emisji gazów cieplarnianych;
 - 2) dana działalność wyrządza poważne szkody adaptacji do zmian klimatu, jeżeli prowadzi do nasilenia niekorzystnych skutków obecnych i oczekiwanych, przyszłych warunków klimatycznych, wywieranych na tę działalność lub na ludzi, przyrodę lub aktywa;
 - 3) dana działalność wyrządza poważne szkody zrównoważonemu wykorzystywaniu i ochronie zasobów wodnych i morskich, jeżeli działalność ta szkodzi dobremu stanowi lub dobremu potencjałowi ekologicznemu jednolitych części wód, w tym wód powierzchniowych i wód podziemnych lub dobremu stanowi środowiska wód morskich;
 - 4) dana działalność wyrządza poważne szkody gospodarce o obiegu zamkniętym, w tym zapobieganiu powstawaniu odpadów i recyklingowi, jeżeli działalność ta prowadzi do znaczącego braku efektywności w wykorzystywaniu materiałów lub w bezpośrednim lub pośrednim wykorzystywaniu zasobów naturalnych, lub do znacznego zwiększenia wytwarzania, spalania lub unieszkodliwiania odpadów, lub jeżeli długotrwałe

składowanie odpadów może wyrządzać poważne i długoterminowe szkody dla środowiska;

- 5) dana działalność wyrządza poważne szkody zapobieganiu zanieczyszczeniu i jego kontroli, jeżeli prowadzi do znaczącego wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza, wody lub ziemi;
 - 6) dana działalność wyrządza poważne szkody ochronie i odbudowie bioróżnorodności i ekosystemów, jeżeli działalność ta w znacznym stopniu szkodzi dobremu stanowi i odporności ekosystemów lub jest szkodliwa dla stanu zachowania siedlisk i gatunków, w tym siedlisk i gatunków objętych zakresem zainteresowania Unii.
4. WoP jest narzędziem monitorowania realizacji operacji w ramach programu, w tym również w zakresie zgodności jej realizacji z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi.
 5. Beneficjent albo grantobiorca jest obowiązany sprawozdawać w WoP w jaki sposób realizacja operacji jest zgodna z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi.
W przypadku, gdy operacja została uznana za neutralną wobec zasad horyzontalnych i horyzontalnych warunków podstawowych, informacje takie należy umieścić w WoP.

Podrozdział V.6. Kontrola.

1. Kontrola realizacji operacji w ramach programu, o której mowa w art. 44 ustawy EFMRA obejmuje kontrolę w zakresie spełnienia warunków przyznania pomocy w ramach programu, a także kontrolę zgodności operacji z programem oraz przepisami, o których mowa w art. 1 pkt 1 tej ustawy, co należy rozumieć jako możliwość kontroli operacji w zakresie jej zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi.
2. Organami kontrolującymi zgodność z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi są organy kontrolujące, o których mowa w art. 43 oraz art. 44 ust. 3 ustawy EFMRA, albo RLGD w zakresie kontroli grantobiorców.
3. Organy kontrolujące, o których mowa w ust. 2 dokonując kontroli, o których mowa w ust. 1 mogą również, w dowolnym momencie realizacji operacji lub okresu trwałości operacji zdecydować o przeprowadzeniu kontroli *ad hoc*.
4. Kontroli podlegają wszystkie elementy zakresu rzeczowo-finansowego realizacji operacji, a więc zarówno usługi, jak i produkty (na przykład: budynek, strona internetowa, szkolenie, konferencja, doradztwo itp.) wytworzone lub zakupione w ramach realizacji operacji.

Podrozdział V.7. Ewaluacja.

1. IZ lub IP zapewnia, że w badaniach ewaluacyjnych prowadzonych w ramach programu, wybrane zagadnienia, procesy lub obszary tematyczne analizowane będą również w kontekście ich wpływu na realizację zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych. Na etapie konstruowania założeń badawczych analizowane jest czy w badanym obszarze mogą wystąpić jakieś istotne różnice w efektach operacji realizowanych w ramach programu dla kobiet i mężczyzn oraz innych grup docelowych pomocy i czy w związku z tym nie należy postawić dodatkowych pytań badawczych z tym związanych.
2. W badaniach ewaluacyjnych, należy także zbierać i przedstawiać dane w podziale na płeć, a także przeprowadzać analizę wyników z uwzględnieniem kategorii płci, o ile jest to możliwe.

Rozdział VI. Nieprawidłowości w zakresie realizacji operacji w odniesieniu do zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych oraz dokonywanie pomniejszeń kwoty pomocy.

1. W przypadku, gdy podczas realizacji operacji lub w okresie trwałości operacji zostanie stwierdzona nieprawidłowość polegająca na niewypełnianiu albo nieprawidłowym wypełnianiu przez beneficjenta zobowiązań w zakresie realizacji operacji zgodnie z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi, określonymi w przepisach prawa, UoD, niniejszych wytycznych lub ich zmianach, IP/IZ zobowiązana jest wezwać beneficjenta do podjęcia działań naprawczych, w terminie i na warunkach określonych w wezwaniu.
2. Działania naprawcze, o których mowa w ust. 1 mogą polegać w szczególności na zastosowaniu się do wezwania IP/IZ i wykonaniu przez beneficjenta zobowiązań w zakresie stosowania zasad horyzontalnych oraz horyzontalnych warunków podstawowych do końca okresu realizacji operacji lub okresu trwałości operacji, doprowadzenie operacji do zgodności z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi lub nienaruszanie dalej tych zasad i warunków, zgodnie z przepisami prawa, UoD i niniejszymi wytycznymi lub ich zmianami, o ile są możliwe do wykonania.
3. W przypadku gdy beneficjent nie wypełnia zobowiązań, o których mowa w ust. 1 pomimo wezwania, albo nie podejmuje działań naprawczych, o których mowa w ust. 2, IP/IZ dokonuje pomniejszenia kwoty przyznanej/wypłaconej pomocy zgodnie z wielkością pomniejszenia - korekty finansowej określonej w tabeli, która stanowi załącznik nr 3 do wytycznych.
4. W przypadku stwierdzenia wystąpienia więcej niż jednej nieprawidłowości, wielkości pomniejszenia - korekt finansowych sumuje się, przy czym

maksymalna wielkość pomniejszenia - korekty finansowej nie może wynieść więcej niż 3% kwoty przyznanej/wypłaconej pomocy.

5. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości, dla której nie określono wielkości pomniejszenia - korekty finansowej w tabeli, o której mowa w ust. 3, stosuje się wielkość pomniejszenia – korektę finansową odpowiadającą najbliższej rodzajowo kategorii nieprawidłowości.

Załącznik nr 1 do wytycznych – Standardy dostępności w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027.

Załącznik nr 2 do wytycznych – Procedura zgłaszania podejrzeń o niezgodności w zakresie KPP i KPON.

Załącznik nr 3 do wytycznych – Tabela – Wykaz i wielkość pomniejszeń kwoty przyznanej/wypłaconej pomocy na realizację operacji w związku z niewypełnieniem lub nieprawidłowym wypełnieniem przez beneficjenta zobowiązań w zakresie realizacji operacji zgodnie z zasadami horyzontalnymi oraz horyzontalnymi warunkami podstawowymi.

Zatwierdzam:

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

/podpisano elektronicznie/

\$data podpisu r.